

Bureau Schildwacht

Aanvullend ecologisch onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming Edudelta Groenezoom Sommelsdijk

© Bureau Schildwacht, Gouderak, 2022

Alle in deze publicatie gebruikte informatie, foto's, afbeeldingen en tekeningen blijven eigendom van Bureau Schildwacht. Het gebruik van de publicatie door middel van citaten, druk, of fotokopieën mag alleen na schriftelijke toestemming van Bureau Schildwacht.

Onderwerp	Aanvullend ecologisch onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming Edudelta Groenezoom Sommelsdijk
Opdrachtgever Contactpersoon	gemeente Goeree Overflakkee Mevr. S. Groenewege
Datum	17-10-2022
Ons projectnummer	2236a
Veldbezoek	Dhr. M. Schildwacht en ing. I.E. Schildwacht
Verslag	ing. I.E. Schildwacht

Bureau Schildwacht

Bureau Schildwacht
Beukendaal 3
2831 VA Gouderak
06 – 22978424

info@bureau-schildwacht.nl
www.bureau-schildwacht.nl

Inhoud

Inhoud	3
1. Inleiding	4
1.2. 1.1 Onderzoeksvragen	4
1.3. 1.2 Maximale ouderdom onderzoek rapportage	4
2. Beschrijving voorgenomen ingrepen en huidige situatie	5
3. Materiaal en methode onderzoek beschermde soorten	6
3.1. Vleermuizen	6
3.2. Huismus	6
3.3. Bezoekdata	7
4. Resultaten	9
4.1. Vleermuizen	9
4.2. Huismussen	10
5. Effectenbeoordeling	12
5.1. Vleermuizen	12
5.2. Huismus	12
6. Conclusie	12
Bijlage met foto's	13
7. Literatuur	15

1. Inleiding

De gemeente Goeree Overflakkee heeft het voornemen om de voormalige school Edudelta aan de Groenezoom te Sommelsdijk te gaan slopen en het terrein te herontwikkelen. Bureau Schildwacht is in 2022 gevraagd een quickscan Wet natuurbescherming te maken van het schoolgebouw, omdat de werkzaamheden mogelijk negatieve gevolgen hebben voor beschermde soorten. Uit deze quickscan bleek dat er in twee bijgebouwen van de school diverse gaten en kieren aanwezig zijn, waardoor niet uit te sluiten was of er vleermuizen en/of huismussen gebruik maken van de gebouwen. Bureau Schildwacht heeft geadviseerd om een aanvullend onderzoek te verrichten naar het voorkomen van huismussen en vleermuizen in en rond de desbetreffende twee gebouwen. Op 3 mei 2022 heeft Bureau Schildwacht telefonisch opdracht gekregen het aanvullend onderzoek te verrichten.

Marcel Schildwacht en ing. I.E. Schildwacht van Bureau Schildwacht hebben dit onderzoek in 2022 uitgevoerd. Het onderzoek is gericht op de aanwezigheid van huismus en vleermuizen, maar tijdens het onderzoek zijn ook andere (niet beschermde) soorten waargenomen en genoteerd. In deze rapportage wordt het aanvullende onderzoek nader toegelicht van de gepotdekselde bijgebouw en worden de resultaten daarvan weergegeven.

1.2. 1.1 Onderzoeksvragen

In het onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Zijn van huismussen en vleermuizen vaste verblijfplaatsen aanwezig binnen het gepotdekselde gebouw?
2. Welke functie(s) vervult het omliggende gebied voor huismussen en vleermuizen?
3. Blijft de functionaliteit van de voortplantingsplaatsen, vaste rust- of verblijfplaatsen en de essentiële habitatelementen om die goed te laten functioneren behouden?
4. Welke mitigerende of compenserende maatregelen moeten eventueel worden genomen om een overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen?

1.3. 1.2 Maximale ouderdom onderzoek rapportage

Dit onderzoek heeft plaats gevonden in 2022. Veldgegevens van dit onderzoek mogen worden gebruikt met een maximale ouderdom (zie tabel 1), mits het terrein tussentijds wezenlijk veranderd is. Als de veldgegevens ouder zijn dan de maximale ouderdom is de kans erg groot dat het bevoegd gezag vraagt om de veldgegevens te optimaliseren en dat het aanvullend onderzoek deels opnieuw moet worden uitgevoerd.

Tabel 1: Houdbaarheid Rapportage met inventarisatieperiode

Soort	Max. ouderdom	Beschermingsregime	Inventarisatieperiode
Huismus	3 jaar	Vogelrichtlijn	mei 2022
Vleermuis	3 jaar	Habitatrichtlijn	mei-september 2022

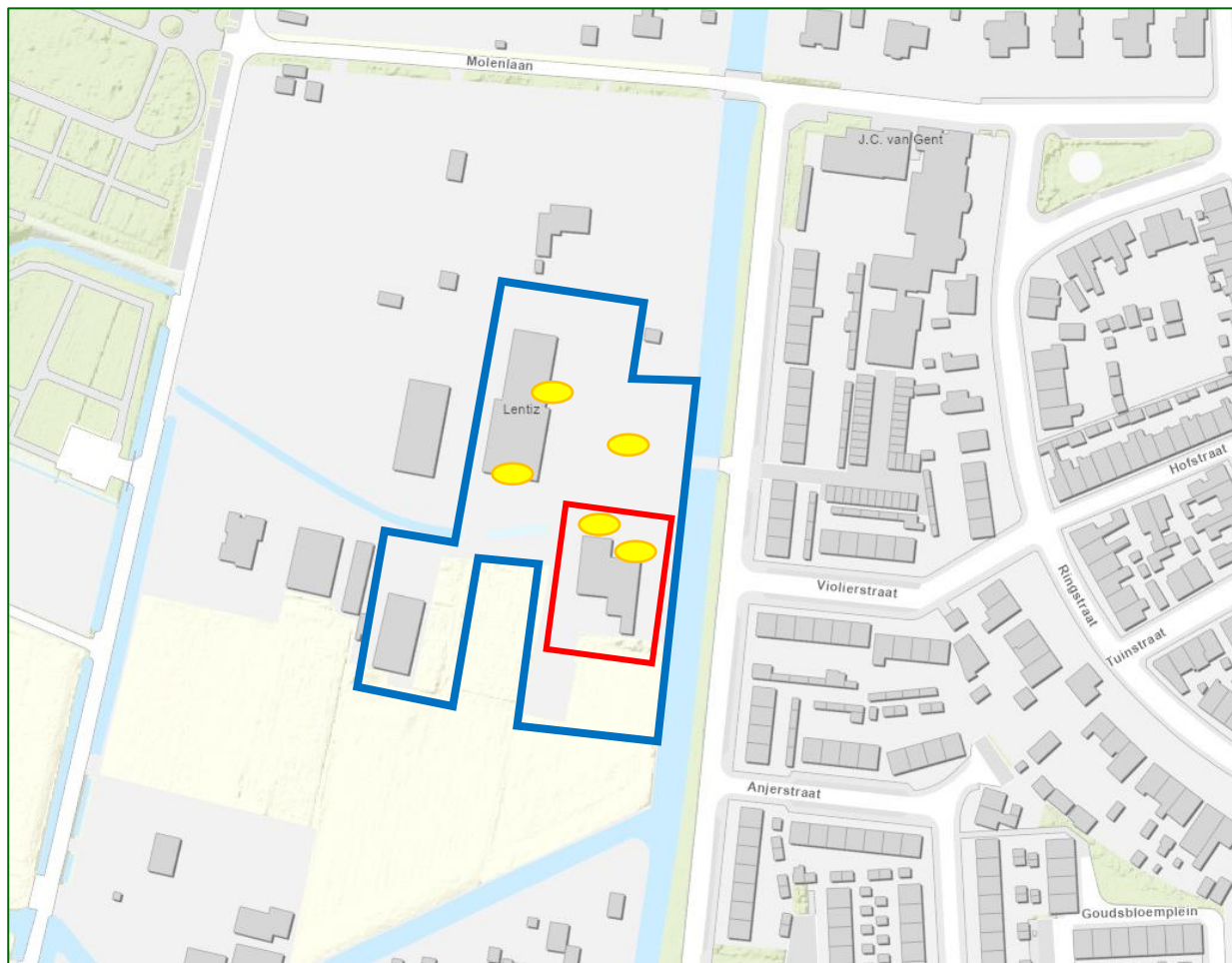
2. Beschrijving voorgenomen ingrepen en huidige situatie

De planlocatie is gelegen langs de Groenezoom te Sommelsdijk in de gemeente Goeree-Overflakkee in de provincie Zuid-Holland (zie kaart 1), aan de rand van de bebouwde kom. Het plangebied is te omschrijven als een scholencomplex en een naastgelegen grasperceel met schuur. Het schoolcomplex bestaat uit twee gebouwen. Op het schoolterrein is een siertuin aangelegd met een bloementuin, een klein bosschage en hagen van exotische bomen en struiken, verharding en graspartijen. Het schoolterrein is enkel toegankelijk via een brug.

Deze rapportage heeft betrekking op het onderzoek dat zich heeft gericht op een gepotdekseld gebouw aan de zuidwestzijde van het complex, zie kaart 1. Op het schoolterrein is gevelverlichting aanwezig, welke tevens staat aangegeven op kaart 1.

Binnen het plangebied staan drie gebouwen. De gemeente is voornemens deze gebouwen te slopen en herbouw toe te passen. De verharding en diverse bomen en struiken worden verwijderd. Na de bouw van het nieuwe complex worden twee nieuwe bruggen gemaakt als toegang tot het schoolterrein en de daarbij behorende parkeerplaats. Tevens wordt er een nieuw fietspad aangelegd die in verbinding staat met de nabijgelegen Molenweg.

Het schoolterrein wordt opnieuw beplant met bomen en struiken.

Kaart 1: Het projectgebied van Edudelta in Sommelsdijk (blauw omlijnd). Het gepotdekselde gebouw dat wordt in dit rapportage beschreven (rood omlijnd). Tevens is er gevelverlichting aanwezig op het terrein (gele cirkels)

3. Materiaal en methode onderzoek beschermde soorten

Voor dit onderzoek is onderzoek gedaan naar verschillende soorten die vallen onder de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de huismus en vleermuis bij de gebouwen op het schoolterrein van Edudelta Groenezoom. De onderzoeken zijn verricht door M. Schildwacht. Waarbij ing. I.E. Schildwacht bij een aantal bezoeken is geassisteerd. In dit hoofdstuk worden het materiaal en de methode van het onderzoek beschreven.

3.1. Vleermuizen

Er is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen binnen en direct rondom het plangebied volgens de richtlijnen uit het vleermuisprotocol 2021.

Er is onderzocht of het gepotdekselde gebouw en het plangebied de volgende functies voor vleermuizen kunnen vervullen:

- Winterverblijf (rustplaatsen in kieren en gaten van gebouwen)
- Zomerverblijfplaats (schuil- en rustplaats buiten de winterperiode);
- Kraamverblijfplaats (plaats waar groepen vrouwtjes de jongen grootbrengen);
- Paarverblijfplaats (plaats/ territorium waar een mannetje vrouwtjes probeert te lokken).
- Daarnaast is er gekeken of er binnen het plangebied essentiële vliegroutes of foerageergebieden zijn die noodzakelijk zijn om het leefgebied van de vleermuis goed te laten functioneren.

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van de hulpmiddelen die staan benoemd in tabel 2. Indien noodzakelijk zijn geluidsopnames van het onderzoek geanalyseerd in het softwareprogramma *Batexplorer versie 2.1'*. Hierbij zijn ook de opnames geplot in Excel met tabellen uit het akoestisch vleermuisonderzoek van Michel Barataud (2) en is de bijbehorende literatuur geraadpleegd om tot een identificatie van de geluiden te komen.

Tabel 2: Overzicht gebruikte hulpmiddelen tijdens onderzoek.

Hulpmiddel	Merk en type	Soort
Bad detector	Elekon Batlogger M2	Vleermuizen
Bad detector	Petterson ultrasound Detector D100	Vleermuizen 2 ^e persoon
Warmtebeeldcamera	Pulsar Helion XP50	Vleermuizen
Nachtkijker	Bresser Night vision	Vleermuizen 2 ^e persoon
Zaklamp	Hyundai	Vleermuizen
Verrekijker	Swarovski NL 10 x 32	Broedvogels
Fotocamera	Panasonic Lumix	Diverse

Er zijn meerdere onderzoek rondes uitgevoerd. Hierbij is voldaan aan de vereisten rond het aantal bezoeken, de tijd tussen bezoeken en de weersomstandigheden waaronder het onderzoek mag plaatsvinden. Een overzicht van de veldbezoeken is terug te vinden in paragraaf 3.3.

3.2. Huismus

Er is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van de huismus binnen het plangebied. Er is gericht gezocht naar nestlocaties in één van de gebouwen binnen het plangebied. Tevens is onderzocht wat de functie is van het plangebied voor de huismus in het algemeen. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen uit het Kennisdocument huismus (Bij12). Bij het onderzoek naar de huismus is gericht onderzoek verricht naar:

- Broedplaatsen
- Kwetterplaatsen

- Schuilplaatsen
- Foerageergebied

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van de hulpmiddelen die staan benoemd in tabel 2, paragraaf 3.1.

Er zijn meerdere onderzoekrondes uitgevoerd. Hierbij is voldaan aan de vereisten rond het aantal bezoeken, de tijd tussen bezoeken en de weersomstandigheden waaronder het onderzoek mag plaatsvinden. Een overzicht van de veldbezoeken is terug te vinden in paragraaf 3.3.

3.3. Bezoekdata

Er is onderzoek verricht naar verschillende soortgroepen op verschillende data en tijdstippen. In tabel 3 is een overzicht te vinden van de data, tijden en weersomstandigheden waarop het onderzoek is uitgevoerd. Tabel 4 biedt een overzicht van de onderzochte soorten en de aard van het onderzoek.

Tabel 3: Overzicht met data, tijden en weersomstandigheden van onderzoek.

Datum	Tijd	Neerslag	Wind	Temp.
02-05-2022	08:00 - 10:00 uur	Geen	Z 4 Bft.	11-15 °C
13-05-2022	07:30 - 09:15 uur	Geen	W 2 Bft.	18-21 °C
18-05-2022	21:30 - 00:00 uur	Geen	ZW 1 Bft.	19-14°C
19-05-2022	03:40 - 05:40 uur	Geen	ZZW 3 Bft	16-14°C
08-06-2022	21:40 - 00:00 uur	Geen	ZZW 2 Bft.	17-14°C
30-06-2022	02:20 - 05:20 uur	Geen	ZW 2Bft.	19-18°C
24-08-2022	20:45 - 23:45 uur	Geen	NNO 2 Bft.	20-17°C
14-09-2022	19:55 - 00:00 uur	Geen	NO 2 Bft.	17-14°C
15-09-2022	20:00 - 00:00 uur	Geen	NW 2 Bft.	16-14°C

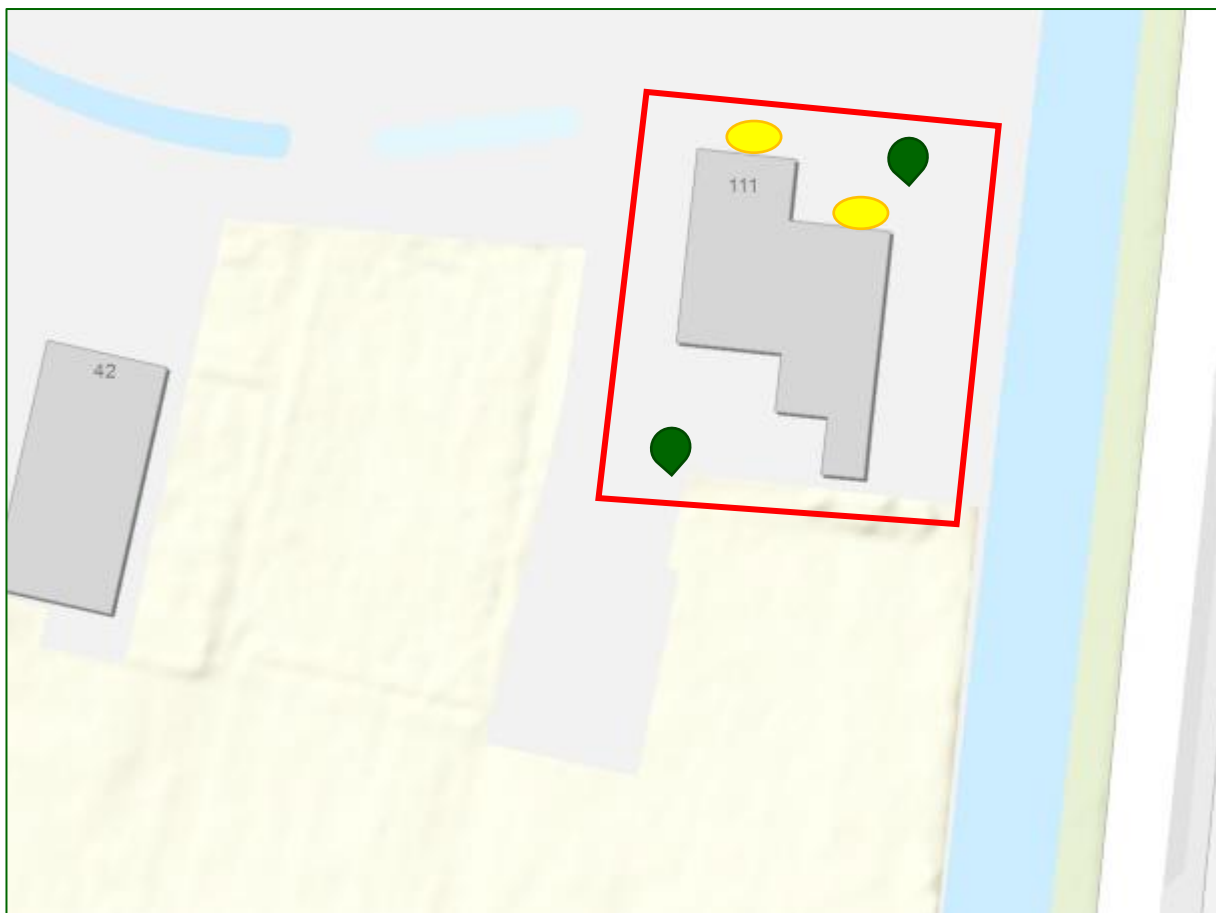
Tabel 4: Overzicht met onderzochte soorten en aard van het onderzoek.

Datum	Wat	Tijd	Aard van het onderzoek naar de mogelijke functies van het plangebied
02-05-2022	Huismus	08:00 - 10:00 uur	Broedvogels, kwetterplaats, rustgebied en foerageergebied
02-05-2022	Huismus	07:00 - 09:15 uur	
18-05-2022	Vleermuis *	21:30 - 00:00 uur	Zomer/kraamverblijf, vliegroute, foerageer Uitvliegers en invliegers
19-05-2022	Vleermuis *	03:40 - 05:40 uur	
08-06-2022	Vleermuis	21:40 - 00:00 uur	
30-06-2022	Vleermuis	02:20 - 05:20 uur	Paarverblijf, zwermgedrag
24-08-2022	Vleermuis	20:45 - 23:45 uur	
14-09-2022	Vleermuis	19:55 - 00:00 uur	
15-09-2022	Vleermuis	20:00 - 00:00 uur	

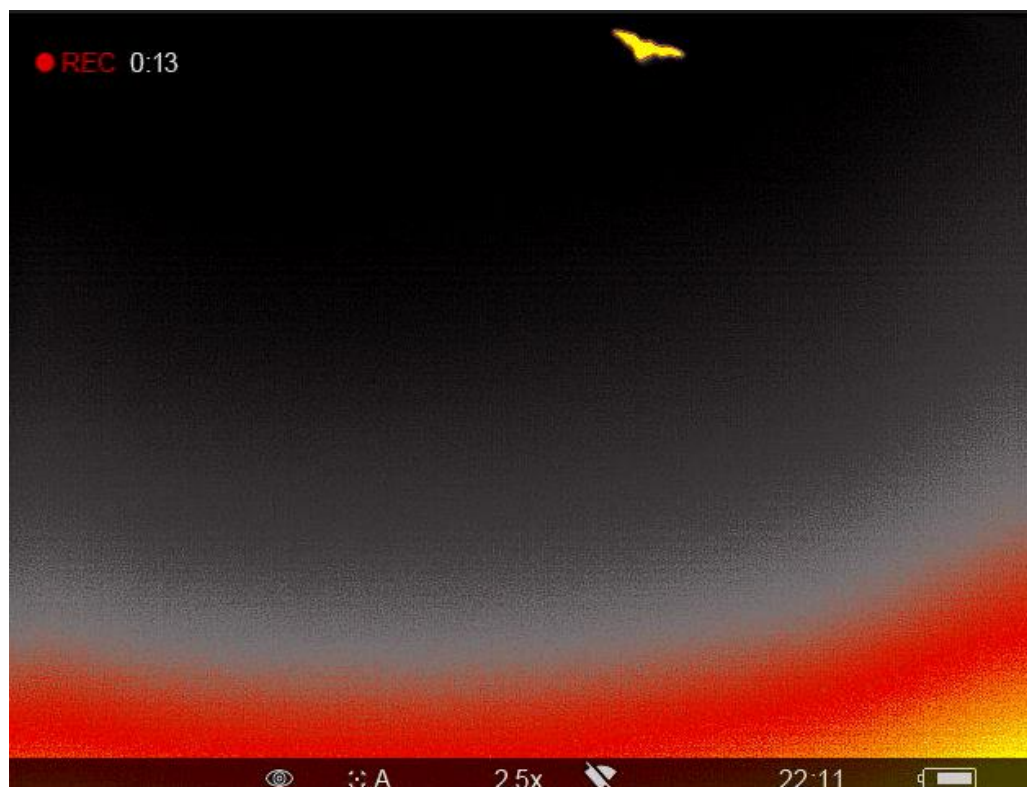
(*) Momenten waarop het onderzoek is uitgevoerd door één persoon. Zowel avond- als ochtendonderzoek is gedaan aan verschillende zijden van het gebouw.

Uit de quickscan is gebleken dat het hoofdgebouw ongeschikt is als onderkomen voor vleermuizen. Binnen het plangebied heeft er onderzoek plaats gevonden bij twee gebouwen op het gebruik door de vleermuis en huismus. Omdat beide gebouwen relatief ver uit elkaar staan, en niet door één persoon volledig te overzien is, is er gebruik gemaakt van een dubbel bezoek door één onderzoeker of van een tweede persoon (zie kaart 2).

Deze rapportage heeft alleen betrekking op het gepotdekselde bijgebouw.

Kaart 2: Kaart ingezoomd op het gepotdekselde gebouw met daarop aangegeven de gevelverlichting (gele cirkels) en standplaats tijdens onderzoek (groene marker)

Afbeelding 1: een schermafbeelding vanaf de warmtebeeldcamera van een gewone dwergvleermuis vliegend nabij het gepotdekselde bijgebouw.

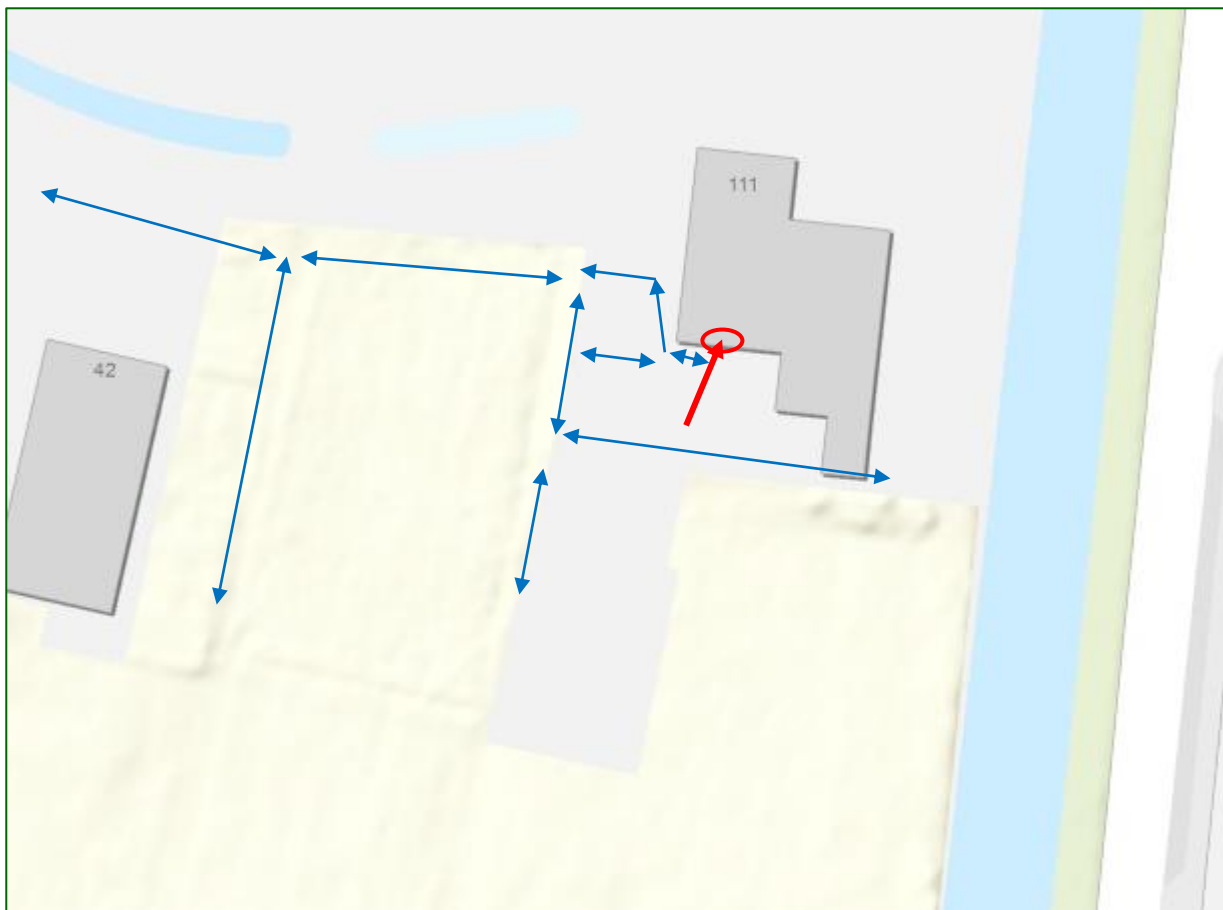
4. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt er per soort ingegaan op de waarnemingen die zijn gedaan voor dit onderzoek. Het betreft hier vleermuizen en de huismus.

4.1. Vleermuizen

Tijdens alle veldbezoeken is bij het gepotdekselde gebouw activiteit waargenomen van gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Aan de zuidzijde van het gebouw werden maximaal twee dieren waargenomen die het gebouw invlogen en ook waarnemingen van maximaal twee exemplaren die uitvlogen (zie kaart 3). Er is 1x baltsroep waargenomen en wel op 14 september 2022. Aan de noordzijde van het gebouw werd een enkele keer een voorbijvliegend exemplaar waargenomen, maar geen in- of uitvliegers. Mogelijk dat de verlichting die aan het gebouw was bevestigd te fel was voor vleermuizen. Aan de oostzijde van het gebouw zijn geen vleermuizen waargenomen. Aan de westzijde werd gevoerageerd en deze zijde werd gebruikt als vliegroute. De dieren vlogen vanuit de verblijfplaats tot halverwege het gebouw en vlogen via de bomenrij richting het westen (zie kaart 3). Er zijn nog wel enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen die langs de bomenrijen aan het foerageren waren. Het betrof dan maximaal 6 exemplaren (inclusief de dieren die dan bij het gepotdekselde gebouw aanwezig waren).

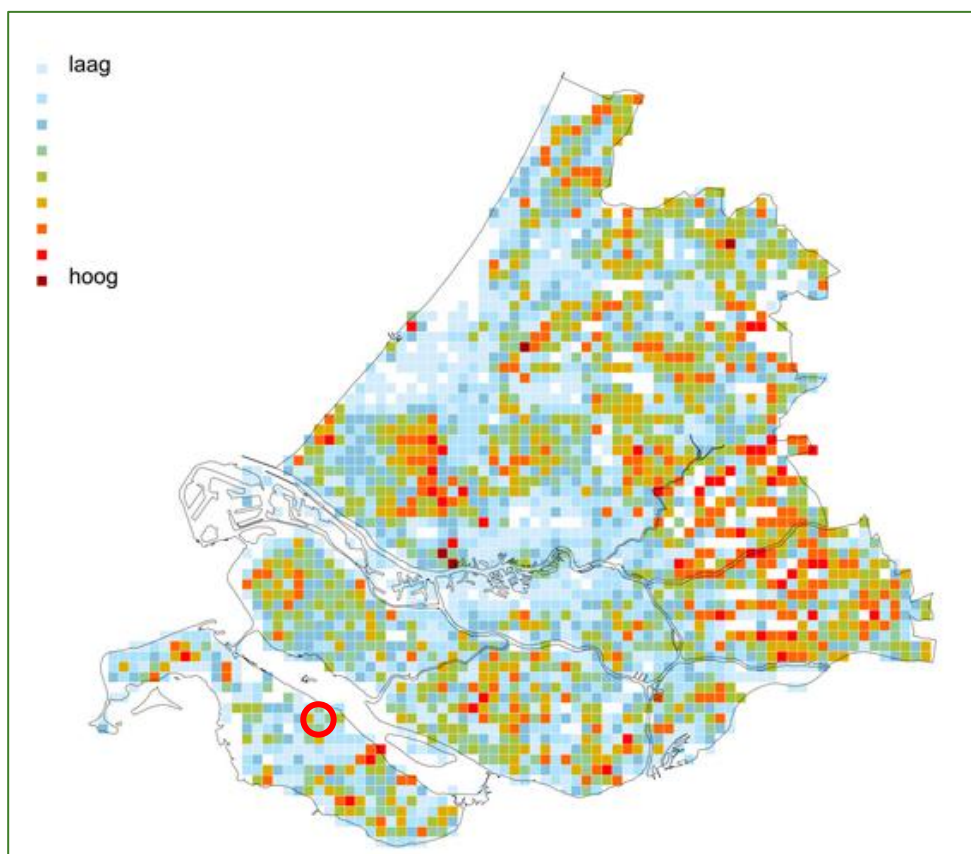
Er zijn verder geen andere soorten vleermuizen waargenomen.

Kaart 3: Invliegopening (rode cirkel), invliegroute (rode pijl) en foerageerroutes (blauwe pijlen) van de gewone dwergvleermuis bij het gepotdekselde gebouw.

4.2. Huismussen

Zoals vaak in stedelijk gebied, is de huismus ook in Sommelsdijk zwaar onderteld. Via Waarnemingen.nl, SOVON.nl en de NDFF blijken er vrijwel geen meldingen te zijn van huismussen in Sommelsdijk (zie kaart 4). Echter als we kijken naar onze eigen waarnemingen in de periode mei 2022, dan zagen en hoorden we in de buurt van het onderzoekgebied diverse huismussen.

Kaart 4: De verspreiding van huismussen in Zuid-Holland. Deze kaart toont aan dat er een lage dichtheid van huismussen is in het plangebied (rood omlijnd), maar een hoge dichtheid dan geregistreerd bij waarnemingen.nl of de NDFF.

Bij het onderzoek is onderzocht of Huismussen mogelijk gebruik maken van het terrein in de volgende functies:

Broedvogels:

Gedurende de onderzoeksperiode is onderzocht of huismussen het gepotdekselde bijgebouw gebruiken als broedplaats. Tijdens het onderzoek zijn er geen broedverdachte huismussen aangetroffen. Er zijn geen roepende mannetjes, vogels met nestmateriaal of invliegende vogels waargenomen in het gepotdekselde bijgebouw.

Kwetter plaats en rustplaats:

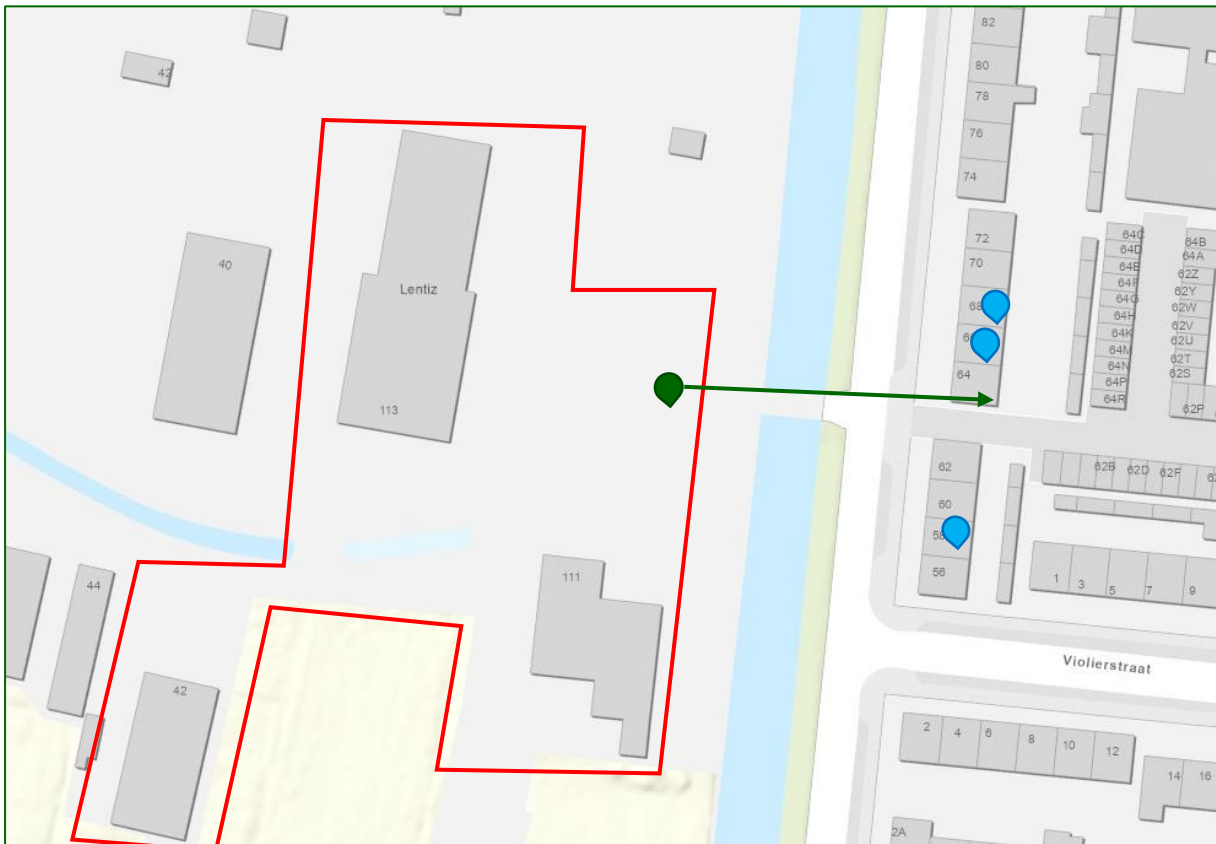
Tijdens het onderzoek en gedurende het onderzoek bij de quickscan zijn geen kwetterende huismussen waargenomen. Nader onderzoek heeft uitgewezen dat er maximaal 5 vogels aanwezig waren nabij de ingang van het schoolterrein. Deze vogels vlogen vervolgens naar de nabijgelegen woonhuizen aan de Groenezoom (zie kaart 4).

Foerageerplaats:

Tijdens het onderzoek zijn geen foeragerende vogels waargenomen binnen het plangebied.

Zandbaden:

Er zijn geen plekken gevonden binnen het plangebied waar de huismussen een zandbad konden nemen. Er zijn ook geen huismussen waargenomen die een zandbad kwamen nemen.

Kaart 5: De waargenomen huismussen op het schoolterrein (groene marker). Na observatie vlogen de vogels in de richting van de groen pijl. Op de daken van de blauwe markers gingen zij kwetteren en zingen.

5. Effectenbeoordeling

5.1. Vleermuizen

De gewone dwergvleermuis is aangetroffen in het gepotdekselde bijgebouw. Bij het slopen en herbouwen van het gebouw is er sprake van beschadiging of vernieling van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen. Als er bomen gekapt gaan worden langs de foerageergebieden of vliegroutes, dan kan dit schadelijk zijn voor de gewone dwergvleermuis. Er wordt daarom geadviseerd om geen bomen te verwijderen van de lintvormige beplanting langs in figuur 3 aangegeven vliegroutes. Zonder voorzorgmaatregelen zullen de activiteiten een verhoogd risico vormen voor vleermuizen op doding of verwonding. Er dienen daarom speciale mitigerende maatregelen te worden getroffen om deze negatieve effecten te voorkomen. Er zal door de voorgenomen ingreep een overtreding plaatsvinden van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming wat betreft de gewone dwergvleermuizen. Om deze reden dient er een Plan van Aanpak te worden opgesteld, een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en een **onthefing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd**.

5.2. Huismus

In de gepotdekselde gebouw was tijdens de quickscan vermoedens over mogelijke broedplaatsen voor huismussen (dakpannen die scheeflagen), maar dit is tijdens dit vervolgonderzoek niet vastgesteld. Het gepotdekselde gebouw en het voormalige schoolterrein spelen geen rol als broedplaats, essentieel leefgebied, rustgebied of foerageergebied voor de huismus.

6. Conclusie

De gemeente Goeree-Overflakkee is voornemens om de gebouwen op het terrein van Edudelta te Sommelsdijk af te breken en een nieuw schoolgebouw te bouwen.

Tijdens een ecologisch vervolgonderzoek is gebleken dat het voormalige schoolterrein en de daarop staande gebouwen geen rol van betekenis hebben voor huismussen. In de nabijgelegen woonwijk zijn nog wel enkele plekken aangetroffen waar huismussen een territorium hebben. Het slopen van het gebouwen en het herinrichten van het terrein heeft geen gevolgen voor de populatie huismussen in de omgeving.

In het gepotdekselde bijgebouw zijn in- en uitvliegende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. De belangrijke vliegroutes en foerageerroutes liggen in de nabijheid van het gepotdekselde bijgebouw. Bij het slopen van het gepotdekselde bijgebouw gaat de verblijfplaats van minimaal 2 gewone dwergvleermuizen verloren. Het slopen van het gebouw is daardoor in strijd met de Wet natuurbescherming. Er dient om deze reden een Plan van Aanpak, een ecologisch werkprotocol, mitigerende maatregelen en een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Als er bomen worden gekapt die langs de in beeld gebrachte essentiële vlieg- en foerageerroutes staan, in een mate dat dit effect kan hebben op de route, dan dient dit te worden meegenomen in de ontheffing.

*Het slopen van het gepotdekselde bijgebouw is in strijd met de Wet natuurbescherming wegens de aanwezigheid van gewone dwergvleermuizen die van het pand gebruik maken. Om het slopen van het gebouw te kunnen laten plaatsvinden is het nodig om een Plan van Aanpak en een ecologisch werkprotocol op te stellen en vervolgens mitigerende maatregelen te nemen. Ook moet er een ontheffing Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Indien er (een aantal) **bomen langs de vliegroutes** worden verwijderd, dient dit te worden beoordeeld te worden en is de kans aanwezig dat dit moet worden meegenomen in de ontheffing Wet natuurbescherming.*

Bijlage met foto's

Figuur 1: Zijde met invlieglocatie van de gewone dwergvleermuis

Figuur 2: Dak met schoorsteen van het gepotdekselde gebouw.

Figuur 3: Voorbeeld muur van het gepotdekselde gebouw met opening waar vleermuizen in en uit kunnen vliegen (rood omcirkeld).

7. Literatuur

- Dietz C, Kiefer A.
Veldgids Vleermuizen van Europa
KNNV uitgeverijen, Zeist, 2017.
- Middleton, N, Froud A, Franch K.
Social Calls of the bats of Britain and Ireland
Pelagic publishing, Exter, 2016.
- Russ, J.
British bat Calls, a guide to species identification
Pelagic publishing, Exter, 2020.
- www.atlasleefomgeving.nl
- www.natura2000.nl
- www.ndff.nl
Nationale databank flora en fauna.
- www.ndff.nl/overdendff/validatie/protocollen
- www.nederlandsesoorten.nl
- www.netwerkgroenebureaus.nl
Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen'. (Juli 2017).
Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming.
- www.rvo.nl
Rijksdienst voor ondernemend Nederland
Beschermd soorten
- www.SOVON.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.wetten.overheid.nl
- www.zoogdiervereniging.nl